

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref	Vår ref	Dato
	20/2070-	22.02.2022

Behandling klagesak 420 kV kraftledning Aurland-Sogndal

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har mottatt fem klager på konsesjonsvedtaket og ekspropriasjonstillatelsen for bygging og drift av 420 kV kraftledning mellom Aurland og Sogndal.

NVE har vurdert klagene uten å finne grunnlag for å omgjøre eller oppheve vedtakene, og har oversendt saken til Olje- og energidepartementet i brev av 29. oktober 2020.

1. Sakens bakgrunn

NVE ga den 9. juni 2020 Statnett SF tillatelse til å bygge og drive en ny ca. 49,3 km lang 420 kV kraftledning mellom Aurland og Sogndal transformatorstasjoner, samt en ny ca. 18,4 km lang kraftledning fra Sogndal transformatorstasjon og frem til Ramnaberg. I tillegg ble det gitt tillatelse til å rive eksisterende 300 kV ledninger på ovennevnte strekninger, og til å fjerne elektriske installasjoner i Aurland I kraftverk. Anleggene ligger i Sogndal, Vik, Lærdal og Aurland kommuner i Vestland fylke. NVE ga samtidig Statnett samtykke til ekspropriasjon til nødvendig grunn og rettigheter til bygging og drift av kraftledningene

Begrunnelsen for vedtakene er behovet for å øke overføringskapasiteten på kraftledningene. I tillegg er fjordspennene over Sognefjorden og Sognedalsfjorden gamle og det er nødvendig å bytte disse ut. Når de nye anleggene er bygget, vil om lag 65 km med gamle kraftledninger bli fjernet. Etter NVEs vurdering er det samfunnsøkonomisk rasjonelt å oppgradere kraftledningen mellom Aurland og Sogndal fra 300 kV til 420 kV.

Postadresse	Kontoradresse	Telefon*	Avdeling	Saksbehandler
Postboks 8148 Dep	Akersgata 59	22 24 90 90	Energi- og	Mathias
0033 Oslo		Org.nr.	vannressursavdelingen	Rasmussen
postmottak@oed.dep.no	oed.dep.no	977 161 630		22 24 69 23

Utbyggingen innebærer at den nye 420 kV kraftledningen mellom Aurland og Sogndal hovedsakelig vil bygges parallelt med den eksisterende 300 kV ledningen. Av tekniske årsaker vil tiltaket medføre noen traséjusteringer, blant annet ved fjordspennet over Sogndalsfjorden.

NVE mottok fem klager på vedtakene. Etter NVEs vurdering er det ikke kommet frem vesentlige forhold i klagen som gjør at NVE vil omgjøre eller oppheve vedtakene. Saken ble oversendt til Olje- og energidepartementet i brev av 29. oktober 2020.

Departementet har som ledd i klagebehandlingen gjennomført befaring i Sogndal kommune den 30. september 2021. Under befaringen ble det gjennomført oversiktsbefaring i helikopter over de ulike traséalternativene. Etter oversiktsbefaring ble det avholdt møte i Sogndal kommune. Til stede i møtet var konsesjonssøker Statnett SF, klagerne, og departementet. Etter avholdt møte, ble det gjennomført befaring på totalt 4 steder som klagerne anførte var av betydning for sakens opplysning.

2. Klager

NVE har mottatt totalt fem klager på vedtakene fra følgende klagerere som anses å ha rettslig klageinteresse i saken:

- Sogndal kommune
- Vestland fylkeskommune
- Ledvin Uglane, grunneier, gnr. 67 bnr. 8
- Aud Iren Øyre, rettsetterfølger/datter av Åshild Øyre, gnr. 68 bnr. 18
- Svein Jarle Slinde, grunneier gnr. 70 bnr. 5

Klagene er tilgjengelig i sin helhet i saksdokumentene. En kort sammenfatning følger her:

Samtlige av klagerne har påklaget vedtaket om tillatelse til å bygge og drive ny 420 kV kraftledning. Det vesentlige i klagenes anførsler er at vedtak om konsesjon med trasealternativ 1a fra Fardal over Øyrefjellet og i fjordspenn over Sogndalsfjorden til Vinesstølen på Fimreitesiden omgjøres, og at traséalternativ 2 med fjordkryssing av Sogndalsfjorden fra Stedjeåsen til Brandholten blir valgt. Klagerne anfører blant annet at traséalternativ 1a medfører flere ulemper for bosetninger og vil komme i konflikt med bolig- og grunneiere i området. Sogndal kommune og Vestland fylkeskommune viser til at lokaldemokratiet ønsker traséalternativ 2 fremfor alternativ 1a. Videre anføres det at traséalternativ 2 ikke var godt nok utredet til at NVE kunne fatte vedtak i saken.

Klagerne Slinde og Øyre er beboere i Fardal og Øyragrendi, og anfører at ulempene med konsesjonsgitt traséalternativ 1a overveier fordelene, og ber om at vedtaket omgjøres og at det gis konsesjon for traséalternativ 2. Det anføres at elektriske og magnetiske felt fra høyspentmastene utgjør en psykisk belastning for bosatte i nærhet til konsesjonsgitt trasé. Trasealternativ 2 vil gi mindre visuelle ulemper enn trasealternativ 1a. Trasealternativ 2 er

også tryggere ved at det ikke vil krysse vei eller bosetninger, med hensyn til isnedfall og elektriske og magnetiske felt. Å legge traséen gjennom Stedjeåsen, en del av traséalternativ 2, vil ikke utgjøre et inngrep i urørt terreng. Plasseringen til traséalternativ 1a vil komme i konflikt med klatreløyper på Øyrefjellet.

Ledvin Uglane er grunneier av gnr. 67 bnr. 8, og har påklaget ekspropriasjonstillatelsen. Konesesjonsgitt traséalternativ innebærer at eiendommen hans må innløses. Han anfører at det er lagt for stor vekt på natur, skog, dyre- og planteliv, kultur og kulturlandskap, og for lite vekt på bomiljø og hus som må innløses, og bosetninger som berøres av traséen. Han kommenterer også at forskjellen i kostnader for de forskjellige traséalternativene må sees i lys av de totale kostnadene og andre store lednings- og stasjonsprosjekter i området, og at kostnaden ikke må avgjøre trasévalg.

3. Departementets vurdering

3.1 Innledning

Departementet har kompetanse til å prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 annet ledd. I saken har fem ulike klageparter pålagt to vedtak, i form av vedtak om anleggskonesesjon og vedtak om ekspropriasjon. For klagen på vedtak om anleggskonesesjon, er klagenes anførsler i stor grad sammenfallende, og departementet finner det derfor hensiktsmessig å behandle anførselene samlet. Departementet behandler først klagen på vedtak om anleggskonesesjon, før klagen på vedtak om ekspropriasjon behandles.

3.2 Vedtak om anleggskonesesjon

Anleggskonesesjon kan gis etter energiloven § 3-1. Energiloven skal sikre at produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder skal det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt, jf. § 1-2. Beslutningen bygger på et bredt fritt forvaltningsskjønn om det bør gis konsesjon. I vurderingen av om konsesjon skal gis, må alle relevante fordeler og ulemper ved etablering av anlegget vurderes opp mot hverandre.

NVE har begrunnet behovet for kraftledningen i saksdokumentet "*Bakgrunn for vedtak*", se s. 17 flg. NVE viser til at kraftledningen er viktig for dagens drift av transmisjonsnettet og for kraftoverføringen mellom Midt-Norge og Sør-Norge. Analyser viser at kraftflyten på ledningen vil bli høy i fremtiden, som følge av nye mellomlandsforbindelser og utbygging av kraftproduksjon. Den økte overføringskapasiteten innebærer en mer effektiv utnyttelse av kraftproduksjonsressursene i Norge. Det er også behov for å bytte ut fjordspennene over Sogndalsfjorden, ettersom spennene snart når teknisk levealder.

I tillegg til å ivareta og styrke forsyningssikkerheten, vil kraftledningen etter NVEs beregninger gi en netto samfunnsøkonomisk gevinst på 2,6 milliarder kroner, sammenliknet med dagens overføringskapasitet. Departementet viser til at behovet for kraftledningen ikke er påklaget. Departementet slutter seg for øvrig til NVEs vurderinger, og legger til grunn at

oppgradering av kraftledningen mellom Aurland og Sogndal er samfunnsøkonomisk rasjonell.

NVE har vurdert at fordelene med konsesjonsgitt traséalternativ 1a samlet sett vil overveie ulempene. Traseen innebærer at den nye 420 kV kraftledningen hovedsakelig vil bygges parallelt med dagens eksisterende trasé for 300 kV kraftledningen. I forbindelse med fjordkryssingen, vil både traséalternativ 1a og 2 avvike fra dagens eksisterende trasé. Fjordspennet over Vinesstølen og Øyregrenda i konsesjonsgitt traséalternativ 1a vil bygges i en spennlengde på ca. 2,5 kilometer. Traséalternativ 2, med fjordspenn fra Brandholten til Stedjeåsen, er totalt ca. 3,5 km lenger enn konsesjonsgitt alternativ, og innebærer større inngrep i urørt natur. Alternativ 2 vil videre medføre at ca. 900 meter med relativt ny ledning som ble bygget i 2015, må rives. Traséalternativ 2 innebærer en merkostnad på 60-70 millioner NOK, i tillegg til større naturinngrep. Disse forhold taler etter departementets syn klart til fordel for konsesjonsgitt traséalternativ 1a.

Klagerne har anført at konsesjonsgitt trasé for kraftledningene innebærer større ulemper enn fordeler. Det vises til at konsesjonsgitt trasé vil medføre en rekke belastninger for lokal bosetting, herunder psykisk belastning i forbindelse med usikkerhet rundt elektromagnetiske felt, visuelle ulemper, ulemper for klatremiljøet og at lokaldemokratiet tilsidesettes.

Det konsesjonsgitte traséalternativet vil medføre at én grunneier må innløses. Spørsmålet om ekspropriasjonstillatelsen er behandlet under punkt 3.3. Det legges til grunn her at innløsning av eiendom utgjør en ulempe i tilknytning til konsesjonsgitt traséalternativ, men dette er etter departementets syn ikke avgjørende.

Øvrig bebyggelse ligger utenfor byggeforbudsbeltet, og vil ikke måtte innløses. Enkelte av eiendommene vil likevel ligge så nær byggeforbudsbeltet at det vil hindre eventuell videre utbygging av eksisterende eiendom. Dette gjelder blant annet eiendommen til klager Aud Iren Øyres mor. Det følger imidlertid av Sogndal kommunes arealdel til kommuneplanen 2013-2023, at bebyggelsen i Øyragrendi befinner seg innenfor arealplanens skredzone, hvor det er vedtatt byggeforbud. Byggeforbudet innebærer et generelt forbud mot oppføring av ny og utvidelse av eksisterende eiendom i området. Den reelle ulempen byggeforbudsbeltet til kraftledningen medfører, er dermed begrenset. Departementet finner derfor ikke grunn til å legge vesentlig vekt på den eventuelle ulempen som byggeforbudsbeltet traseen medfører.

Hva gjelder kraftledningens magnetfelt, er dette vurdert i NVEs dokument "*Bakgrunn for vedtak*" s. 51. Det fremgår der at utredningene i forbindelse med konsekvensutredning av ledningen, viser at ingen helårsboliger, skoler eller barnehager blir berørt av elektromagnetiske felt over utredningsnivået på 0,4 μ T. NVE fant ikke grunn til å vektlegge magnetfelt i den samlede vurderingen. Departementet har forståelse for at klagerne finner det ubehagelig å bo nær en kraftledning, men finner ikke dette av avgjørende vekt ettersom kraftledningen ikke vil gi magnetfeltnivåer over utredningsnivået for disse boligene. Kraftledningene vil ikke utgjøre en konkret og dokumentert fare for øvrig bebyggelse. Departementet slutter seg til NVEs vurderinger på dette punkt.

Fare for isnedfall er også anført som en klagegrunn. Klagerne har sammenliknet forholdene med kraftledningen i Høydalsneset i Volda, der boliger ble innløst av denne grunn. Statnett viser i denne forbindelse til at alle kraftledninger dimensjoneres for en viss mengde is, basert på klimavurderinger foretatt av meteorologer. Ved kryssing av Sogndalsfjorden er dimensjonerende ismengde langt lavere enn ved Høydalsneset i Volda. Departementet slutter seg til NVEs vurdering av Statnetts utredning, og legger til grunn at fare for nedfall av is fra kraftledningen er grundig vurdert og deretter dimensjonert riktig.

Klagerne har også anført at de visuelle ulempene ved konsesjonsgitt traséalternativ 1a er større enn ved ikke omsøkt traséalternativ 2. Både Øyrefjellet (konsesjonsgitt traséalternativ 1a) og Stedjeåsen (ikke omsøkt traséalternativ 2) er landemerker i landskapet. Departementet er enig i NVEs vurdering at området kan gi verdifulle landskapsopplevelser for nærmiljøet, men at det samtidig ikke skiller seg vesentlig ut fra tilgrensende områder. Eksisterende ledningstrasé krysser allerede fjorden på et punkt, og ny ledning vil innebære en fjordkryssing uavhengig av trasévalg. De visuelle virkningene av en kraftledning vil i stor grad være subjektive, og vil kunne oppleves som en ulempe for enkelte, men samtidig ikke være av betydning for andre. Departementet finner derfor ikke grunn til å legge særlig vekt på de visuelle virkningene av konsesjonsgitt traséalternativ, all den tid det uansett må etableres en fjordkryssing ved oppgradering av kraftledningen.

Klagerne anfører videre at etablering av høyspentmaster på Øyrefjellet i forbindelse med konsesjonsgitt traséalternativ, vil være til ulempe for klatremiljøet i Sogndal, ved at en den lengste klatreruta blir ubrukelig. Det vises til at høyspentmastene og øvrig anleggsarbeid blant annet vil vanskeliggjøre en eventuell redningsoperasjon i tilfelle det skjer en ulykke i klatreveggen. Etablering av større elektriske anlegg kan kunne komme i konflikt med ulike friluftsinnteresser. I konsekvensutredningen av de ulike traséalternativene, vises det til at samtlige av traséalternativene vil kunne ha en negativ innvirkning på ulike fritidsaktiviteter. Departementet konstaterer at konsesjonsgitt traséalternativ vil kunne virke negativt for klatremiljøet ved at det vanskeliggjør bruken av en populær klatrerute, men finner dette uansett ikke å utgjøre en tungtveiende ulempe. Alternativ trasé 2 vil også innebære en negativ innvirkning friluftsliv, ved å gå gjennom turområdet Stedjeåsen. I høringsprosessen har flere interessegrupper uttrykt at alternativ 2 vil gi negative virkninger for friluftslivet. Videre vil alternativ 1b i større grad berøre områder av betydning for klatremiljøet enn alternativ 2. Etter departementets syn utgjør derfor ikke den negative virkningen på klatremiljøet ved konsesjonsgitt traséalternativ 1a en ulempe som kan oppveies ved de øvrige alternativer.

Det er også anført at traséalternativ 2 er ikke er tilstrekkelig og godt nok utredet til å fatte en avgjørelse i saken. Departementet viser i denne sammenheng til NVEs dokument "*Bakgrunn for vedtak*" kapittel 3, og øvrige saksdokumenter i forbindelse med konsesjonssøknaden. Det fremgår der at alternativ 2 har vært beskrevet i høringen, og at det der er beskrevet at Statnett har utredet økonomiske, naturmessige og faktiske konsekvenser av alternativ 2, og

derfor ikke omsøkt det. Departementet er enig med NVE i at alternativ 2 er tilstrekkelig utredet for å kunne fatte en beslutning.

Departementet kan heller ikke se at det ikke er tatt hensyn til lokaldemokratiet i denne saken. Det er gjennomført høringsrunder, hvor både privatpersoner og offentlige organer har uttalt seg. Sogndal kommune var til stede i møtet og under befaring med departementet den 30. september. Deres syn og innvendinger er vurdert i forbindelse med avgjørelsen. Saken må sees i sammenheng med saken om konsesjon til ny 420 kV mellom Sogndal og Ørskog og ny transformatorstasjon i Sogndal, der det ble lagt betydelig vekt på kommunens interesser.

Departementet konkluderer med at konsesjonsgitt traséalternativ 1a over Sogndalsfjorden er det beste alternativet for ny ledningstrasé i forbindelse med oppgradering av 420 kV kraftledning mellom Aurland-Sogndal. Det vektlegges særlig at konsesjonsgitt traséalternativ 1a innebærer mindre inngrep i urørt natur, har en vesentlig lavere totalkostnad, og i mindre grad vil berøre friluftts- og naturinteresser. Alternativet vil medføre ulemper for nærmeste bebyggelse, men departementet finner ikke at dette er av avgjørende vekt. Etter departementets syn er konsesjonsgitt traséalternativ samfunnsøkonomisk rasjonell, der fordelene med tiltaket klart overveier ulempene, jf. energiloven § 3-1, jf. § 1-2.

3.3 Ekspropriasjonsvedtaket

Samtidig som NVE ga konsesjon til kraftledningen ble det gitt samtykke til ekspropriasjon nødvendige grunn- og rettigheter for etablering og drift av anlegget.

Det følger av oereigningslova § 2 at "*[m]ot vederlag etter skjøn til den det råkar, kan oereigningsinngrep setjast i verk etter vedtak av eller samtykke frå Kongen, så langt det trengs til eller for*" et eller flere av de oppregnede ekspropriasjonsverdige formål i punktene 1-55. Etter § 2 første ledd nr. 19 kan vedtak eller samtykke til ekspropriasjon gis dersom det trengs for "kraftliner".

Den konsesjonsgitte traséen for kraftledningene medfører båndlegging av et ca. 40 meter bredt byggeforbudsbelte over ca. 67 km. Fjordspennet over Sogndalsfjorden medfører at Gnr. 67 Bnr. 8 havner innenfor traséens byggeforbudsbelte. Det vil ikke være mulig å flytte huset innenfor eiendomsgrensen, slik at det kommer utenfor byggeforbudsbeltet. Eiendommen må derfor eksproprieres, og ekspropriasjonsinngrepet "trengs til eller for" oppføringen av traséen til kraftledningene. Eiendommen ligger langs fylkesvei 55 og benyttes i dag som fritidsbolig av Uglane med familie.

Samtykke til ekspropriasjon kan ikke gis "*utan at det må reknast med at inngrepet tvillaust er til meir gagn enn skade*", jf. oereigningslova § 2 annet ledd. Ordlyden henviser til en interessevurdering der fordelene må overveie ulempene ved tiltaket. Høyesterett har fastslått at bestemmelsen ikke oppstiller et krav om kvalifisert overvekt, jf. Rt. 2009 s. 1142 avsnitt 39. Bestemmelsen skal forstås slik at hvis det beviselig er uomtvistelig at fordelene er litt større enn ulempene, er det grunnlag for ekspropriasjon.

Dette må videre sees i sammenheng med oreigningslova § 7 første setning. Det fremgår der at "[s]tår det hus på grunnen eller anna som har fast tilknytning til grunnen og er viktig for eigaren, bør vedtak om eller samtykke til oreigningsinngrep berre gjerast eller gjevast når det ikkje kan finnast annan tenleg grunn eller når føremonene med at nett den eigedomen vert teken, er så mykje større at det må vera avgjerande".

Etter ordlyden vil § 7 heve terskelen for å gi samtykke til inngrep når det står hus på grunnen. At det står hus på grunnen, er imidlertid alene ikke tilstrekkelig for en hevet terskel. Huset må være "viktig for eigaren". Uttrykksmåten kan umiddelbart tilsi at vurderingen skal skje etter eierens synspunkt. Bestemmelsen kan imidlertid ikke forstås på denne måten, da en slik forståelse innebærer at likeartede hus som er gjenstand for ekspropriasjon vil være viktigere for noen, men ikke for andre. Bestemmelsen bygger på samfunnsøkonomiske hensyn, og objektive momenter må derfor telle med.

Grunneier Uglane fortalte under befaring den 30. september 2021 at huset tilhørte hans mor, som han senere arvet. Huset benyttes i dag i hovedsak til ferier sammen med barn og barnebarn, særlig i påske- og sommerferien. Departementet legger til grunn at ekspropriasjon av Gnr. 67 Bnr. 8 vil være til ulempe for Uglane. Samtidig benyttes ikke huset som fast bolig eller oppholdssted for Uglane eller andre. At det er tale om et fritidshus og ikke bolig, er et objektivt moment som senker terskelen for inngrep.

For konsesjonsgitt traséalternativ 1a finnes det ikke annen tjenlig grunn enn over eiendommen til Uglane Traseen er plassert slik at den totalt sett gir minst ulemper for eksisterende bygninger. Eiendommen til Uglane ligger akkurat innenfor traséens byggeforbudsbelte. Det vil ikke være teknisk mulig å flytte traséen slik at eiendommen faller utenfor beltet uten at ulempene flyttes over på andre eiendommer. Det er også utredet to andre alternative traséer, henholdsvis traséalternativ 1b og traséalternativ 2. Traseéalternativ 1b vil etableres i samme trasé som 1a, men med lavere forankring for fjordkryssingen, og gir det samme byggeforbudsbeltet. For traséalternativ 2 vil fjordkryssingen skje over Stedjeåsen, og således ikke berøre Uglands eiendom. Departementet viser imidlertid i denne sammenheng til begrunnelsen i tilknytning til vedtak om anleggskonsesjon, hvor det etter departementets syn er klart at traséalternativ 2 ikke er et samfunnsøkonomisk rasjonelt alternativ i forhold til traséalternativ 1a. Det vises her til at traséalternativ 2 vil medføre større samfunnsøkonomiske kostnader og større inngrep i urørt natur enn trasealternativ 1a.

Etter departementets syn er fordelene med ekspropriasjon av nødvendige grunn- og rettigheter for etablering og drift av anlegget så mye større enn ulempene med det, at dette må være avgjørende. Det er etter departementets syn derfor klart at inngrepet "tvillaust er meir til gagn enn skade", jf. oreigningslova § 2 annet ledd.

4. Konklusjon

Ingen av klagerne har fått medhold i verken klage på anleggskonsesjon eller klage på ekspropriasjonstillatelse. NVEs konsesjonsvedtak og samtykke til ekspropriasjon av 9. juni 2020 stadfestes.

Dette vedtaket kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd første punktum.

Med hilsen

Trond Ulven Ingvaldsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Mathias Rasmussen
førstekonsulent

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi
Norges vassdrags- og energidirektorat

Adresseliste

Aud Irene Øyre

Ledvin Uglane

Sogndal kommune   Postboks 153   6851   SOGNDAL

Statnett SF   Postboks 4904 Nydalen   0423   OSLO

Svein Jarle Slinde

Vestland fylkeskommune   Postboks 7900   5020   BERGEN